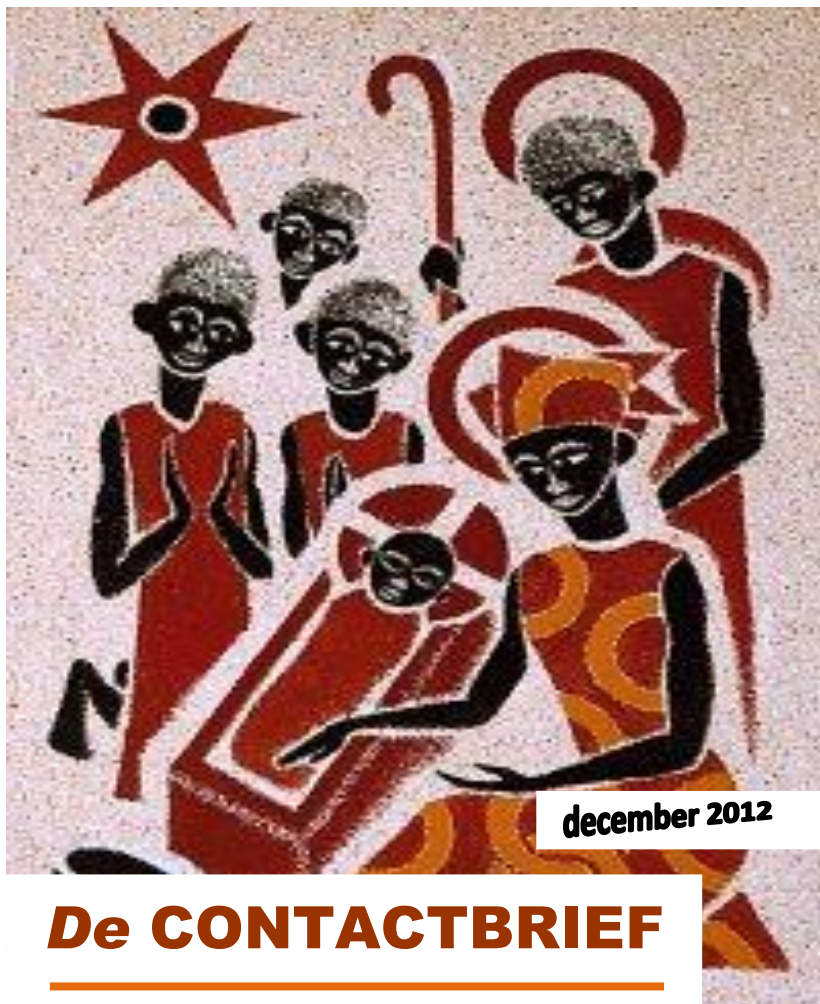

Missionarissen van Afrika
Witte Paters

De CONTACTBRIEF

**met nieuws
uit Afrika**

Colofon

De Contactbrief

verschijnt 4x per jaar.
De verantwoordelijke:
efveve@zonnet.nl

Missionarissen van Afrika
- witte paters -

- Modestusstraat 20
5101 BP DONGEN

- Postbus 118
5100 AC DONGEN

☎ 0162 – 31 38 45

→ www.wittepaters.org

* Sector overste

sectorwfned@kpnmail.nl

☎ 0162 – 38 31 37

* Econoom + Administratie

ned-prov-econ@wxs.nl

☎ 0162 – 38 31 22

* ING Bank 1071250
t.n.v. Witte Paters van
Kardinaal Lavigerie

* ABN-AMRO 524547513
t.n.v. Witte Paters

* Afrika Steunfonds

afrikasteunfonds@planet.nl

☎ 0162 – 38 31 16

ING Bank 11 222 11

* Woonzorgcentrum

St. Charles, Heythuysen

wpstcharles@gmail.com

☎ 0475-49 04 83 of
0475-49 04 84

**Kardinaal Lavigerie's
antislavernij campagne
in 1888**

Deel II

De inzet van anderen

Blz. 3

Lied om bevrijding

Blz. 8

Blz. 17 Kerstwens

Blz. 16

In memoriam

Blz. 17

**Mijn pastoraal werk in
Kitwe *Blz. 29***

Column - Jan Mol

Blz. 35

Onze overledenen

Blz. 38

Onze vakantiegangers

Blz. 40

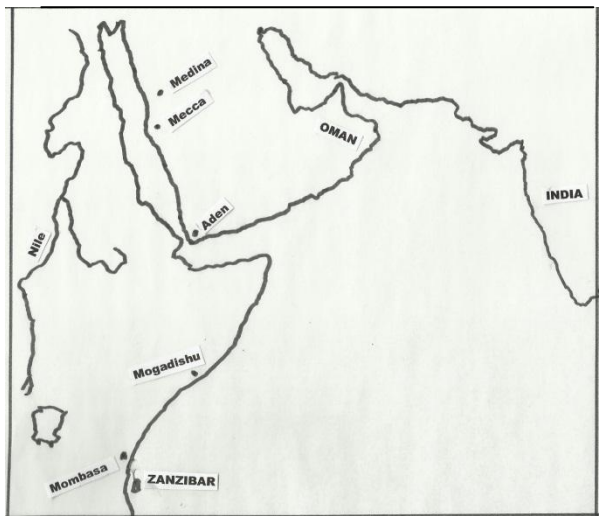
Lavigerie's antislavernij campagne

- II - De inzet van anderen

Slavenhandel in Oost Afrika

In de vorige aflevering van De Contactbrief werd met nadruk geschreven over hoe Kardinaal Lavigerie een beroep deed op de regeringen van Europese landen mee te werken om slavernij, en vooral de slavenhandel in Afrika, te beëindigen.

Tot halverwege de 18e eeuw was die handel kleinschalig en plaatselijk geweest, maar daarna nam die handel een enorme vlucht. Franse kolonisten legden in hun koloniën, op de eilanden Réunion en Mauritius in de Indische oceaan, suiker- en koffieplantages aan en voor die plantages importeerden zij slaven uit Oost-Afrika. Bovendien ging die slavenhandel via Zanzibar hand in hand met de handel in ivoor, en aan het einde van de 19e eeuw bereikte ook die haar hoogtepunt. Met al zijn energie verzette Lavigerie zich tegen die handel, maar hij was niet de enige persoon die dat deed.

Oost - Afrika: Oman en Zanzibar

William Wilberforce en zijn invloed in Engeland

In Groot-Brittannië was al in 1783 een antislavernij beweging opgezet. Ofschoon deze vooral gericht was op de trans-Atlantische slavenhandel, was het niet moeilijk om een eeuw later de Engelsen te wijzen op de groeiende Arabisch-Afrikaanse handel. William Wilberforce (1759-1833) was parlamentslid

en leider van de antislavernij beweging. In 1789 hield hij in het parlement zijn eerste toespraak tegen de slavernij; hij gaf volle steun aan de campagne om te komen tot complete afschaffing van elke vorm van slavernij, en hij bleef zich er voor inzetten tot hij zich in 1826 om gezondheidsredenen moest terugtrekken. Tenslotte werd in 1833 het doel van het abolitionisme bereikt toen in bijna het hele Britse Gemenebest slavernij bij de wet werd verboden.

De situatie in Nederland

**Einde van de
slavernij**

**1863 - 2013
Keti-Koti
150 jaar**

In tegenstelling tot in Engeland, bestond er in ons land geen antislavernijbeweging van enige betekenis want 'de' Nederlander had nauwelijks enig begrip van wat het betekende om slaaf te zijn: naakt te staan op een open markt,

betast door ieder die het wilde, verkocht te worden aan de meest biedende. Bovendien speelde bij ons de financiële kwestie een grote rol, namelijk wie er op zou komen voor het grote financiële verlies voor de individuele die natuurlijk schadeloos gesteld zou willen worden voor het verlies van zijn bezit. Onder invloed van de emancipatiebeweging in Engeland (British and Foreign Anti -Slavery

Nicolaas Beets

Society) kwam in Nederland rond 1840 enige actie voor emancipatie langzaam op gang.

Nederlandse voorvechters

Drie namen mogen hier vermeld worden: Marten D. Teenstra¹, Jonkheer Everard van Weede van Dijkveld en Nicolaas Beets.

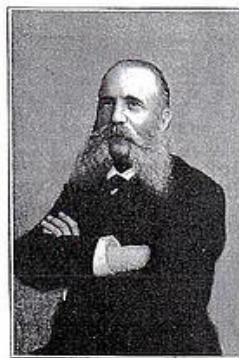
Marten Douwes Teenstra. Hij was doopsgezind, vrijmetselaar en van beroep landbouwkundige. Van 1828 tot 1834 werkte hij in Suriname als landbouwkundig ambtenaar en inspecteur van bruggen, wegen en waterwerken. Hij was een fervent tegenstander van elke vorm van slavernij. Hij woonde in Paramaribo ten tijde van de grote stadsbrand van 1832, waarbij ca. 60 huizen en een kerk werden verwoest. De brand bleek aangestoken door weggelopen slaven. Vijf van hen werden opgepakt en tot een wrede dood veroordeeld: Codjo, Mentor en Present werden levend verbrand, Winst en Tom werden opgehangen. Een vonnis, de gruwelen der barbaarse middeleeuwen waardig, aldus Teenstra. Veel later werd hun daad erkend als een verzetsdaad en in 2000 werd de Heiligenweg vernoemd naar Codjo, Mentor en Present. In 1835, terug in Groningen, publiceerte Teenstra zijn standaardwerk <De landbouw in de kolonie Suriname> met op het schutblad een prent met de brandende stad en de portretten van Codjo, Mentor en Present.

¹ (*1795, Ruigezand (gelegen in het westen van de provincie Groningen,) † 1864 Ulrum (in het noorden van die provincie).

De tweede Nederlander die in deze context genoemd mag worden, is **Jonkheer Everard van Weede van Dijkveld**² (Van Weede van Dijkveld zette zich helemaal in voor de afschaffing van de slavernij. Men noemde zijn huis 'een toevluchtsoord voor velen'. Hij was lid van het Utrechtse comité van de Nederlandse maatschappij ter bevordering van de afschaffing der slavernij. In 1865 deed deze jonkheer, samen met onder meer **Nicolaas Beets**³, een oproep een geldelijke bijdrage te leveren aan de collecte om vier miljoen slaven in Noord-Amerika vrij te kopen. De opbrengst van de collecte die gehouden werd op de Mariaplaats in Utrecht, werd overgemaakt naar de National Freedman's Relief Association, een Amerikaanse organisatie van vrijgemaakte slaven.

Maar een debat over de afschaffing van de slavernij kwam in ons land slechts heel langzaam op gang. Onder druk vanuit Engeland werd het wel enigszins bespoedigd. Niettemin was Nederland één van de laatste landen in Europa de slavernij af te schaffen. Pas op 1 juli 1863 werd de vrijheid gegeven aan de slaven in Suriname en op de Antillen, maar - let wel op - de voorwaarde was dat zij eerst nog tien jaar als arbeiders op de plantages moesten blijven werken om een leegloop van de plantages te voorkomen. **Sindsdien is 1 juli de dag van de 'keti-kopi' d.i. - Emancipatiedag.**

In Beets' levensovertuiging was het werk van de Engelse parlementariër en leider van de antislavernij beweging

Jhr. E. VAN WEEDE VAN DIJKVELD.

²* 1834, Meer en Bosch bij Heemstede; † 1893, Utrecht.

³ Nicolaas Beets (* Haarlem, 1814 † Utrecht. 03.1903); ook bekend onder het pseudoniem *Hildebrand*. Hij was een Nederlands auteur, dichter, predikant en hoogleraar.

William Wilberforce (1759-1833) van grote invloed. Een marmeren borstbeeld van Wilberforce had zelfs een plaats in zijn studeerkamer gekregen. Samen met Jhr. van Weede van Dijkveld en anderen zette Beets zich in voor afschaffing van de slavernij. In 1853 schreef hij hierover:

EEN LIED OM BEVRIJDING

Negen jaar later verhoord

**Laat de ketens vallen!
Breekt, verbreekt het juk!
Vrijheid is voor allen
Noodig tot geluk.
Menschelijke harten,
Die dien schat besluit,
Brengt hem ook den zwarten.
Stelt niet langer uit!**

**Laat de ketens vallen!
Breekt, verbreekt het juk
Vrijheid is voor allen
Noodig tot geluk.**

**Jezus is gekomen
Tot uw volk en huis;
Zegen doet Hij stroomen
Van zijn kribbe en zijn kruis.
Allen wil Hij nooden,
Stillen iedre pijn:
Laat zijn vredeboden
Vrijheidsboden zijn!**

**Laat de ketens vallen!
Breekt, verbreekt het juk!**

**Vrijheid is, voor allen,
Noodig tot geluk.**

**Hoort, het lied der slaven
Ruischt van strand tot strand:**

**„Machtigen en braven
„In het vrije land!
„Laat ons weldra hooren
„’t Lied van de overzij:
„ „Wij zijn vrij geboren,
„ „En wij maken vrij!” ”**

**Laat de ketens vallen!
Breekt, verbreekt het juk!
Vrijheid is voor allen
Noodig tot geluk.**

Nationaal Monument Slavernijverleden, Oosterpark Amsterdam.
Made by Erwin de Vries in 2002

Internationale verdragen

De Britten wisten via internationale verdragen ook andere Europese landen te bewegen de slavenhandel stop te zetten. Onze Koning Willem de Eerste ⁴ tekende het verdrag namens Nederland in 1814. De uiteindelijke afschaffing van de slavernij kende nog een lange geschiedenis. Denemarken deed het in 1803, Groot-Brittannië in 1834, Frankrijk in 1848, Nederland in 1863, de Verenigde Staten in 1865 (na afloop van de burgeroorlog), Portugal in 1869, Spanje in 1886 en Brazilië in 1888.

In Oost-Afrika lag het probleem enigszins anders, want de gebieden gelegen op het vasteland tegenover het eiland Zanzibar waren eigenlijk een soort niemandsland. De sultan van Oman/Zanzibar eiste wel zeggenschap op over die gebieden, maar zijn bestuur ervan stelde niet veel voor, want Oman en Zanzibar liggen veel mijlen van elkaar. Bovendien was de sultan niet geïnteresseerd in bestuurlijke aangelegenheden. Het ging hem vooral om de economie, om zijn inkomsten te vermeerderen, en hij had er alles voor over om dat doel te bereiken. Maar in 1822 werd hij praktisch gedwongen het Moresby Verdrag te tekenen met de Britse regering dat inhield dat er geen slaven meer vervoerd zouden worden vanuit Zanzibar naar gebieden die onder Engels gezag stonden. Enkele jaren later (1845) volgde een tweede verdrag, het Hamerton Verdrag, waarin werd bepaald dat slaven niet langer vervoerd mochten worden naar gebieden waar de Sultan van Oman geen gezag had. Tenslotte werd in 1873 de slavenhandel in Oost-Afrika verboden.

⁴ geb. 1792; † 1849; regerend vorst der Nederlanden 1813-1815).

Dit alles was heel mooi op papier, maar deze verdragen waren slechts wettelijke bepalingen. Om zeker te zijn dat die bepalingen werden gerespecteerd, eiste Groot-Brittannië wel het recht op om schepen tussen Oman en Zanzibar te inspecteren op hun vrachtvervoer. Maar dan nog, wanneer het in de 21^e eeuw - *ónze* eeuw dus - moeilijk is om Somalische piraten te verhinderen nu en dan een schip te kapen, dan kunnen we begrijpen hoe veel moeilijker het geweest moet zijn om tweehonderd jaar geleden schepen van slavenhandelaars te pakken. In feite ging de handel in slaven gewoon door. Bovendien, het loutere bezit van slaven was ook helemaal niet strafbaar. En missionarissen konden van die situatie getuigen.

Gewapende strijd

Intussen bleef Lavigerie druk bezig met preken, brieven schrijven, comités oprichten en mensen voor de goede zaak te enthousiasmeren. In Europa stond de publieke opinie aan de kant van de antislavernijbeweging, ook de regeringen van meerdere landen deden wat ze konden, maar in de Oost-Afrikaanse gebieden was de situatie niet zo eenvoudig. Een aantal oud-zoeaven kwam Lavigerie te hulp, niet slechts om de missionarissen te beschermen op hun voettocht van de kust naar het binnenland, maar ook om, eenmaal ter plaatse aangekomen, met zelfs wapens in de hand, hen te blijven beschermen en de slavenjagers te verhinderen mensen weg te roven uit hun dorpen. Feitelijk werd het een oorlog tussen missionarissen en slavenhandelaars. Langzaam aan verminderde de invloed van de handelaars, ook de handel in slaven kromp in en na verloop van jaren ook het bezit van slaven.

Een terzijde: de Oud-Zouaven⁵

Het schijnt dat de gedachte een beroep te doen op oud-zouaven om missionarissen te beschermen op hun reis door Oost-Afrika richting Congo oorspronkelijk afkomstig was van koning Leopold I van België (1865-1909). In de Slag bij Mentana (1872) werden de Franse en de Pauselijke troepen verslagen, en de zoeaven keerden terug naar huis. Maar zij bleven goed georganiseerd, vooral in België, zodat Lavigerie contact kon maken met hen. Zij beantwoordden die oproep positief en begrepen wat het inhield: om net zoals paters, broeders en zusters naar Afrika te gaan als missionaris met het gevaar voor eigen leven en gezondheid.

Zeven vrijwilligers boden zich aan in 1879 om de tweede groep Witte Paters te begeleiden naar Midden-Afrika: vijf uit België en twee uit Schotland. Twee Belgen en een Schot keerden om gezondheidsredenen terug naar huis, de andere Schot ging huiswaarts na gewond te zijn geraakt. De andere drie Belgen vertrokken naar Afrika.

Julius van Oost (1842-1880): arriveerde, samen met de andere missionarissen, in Tabora na een heel moeilijke voettocht vanuit Bagamoyo -740 km. - en was totaal uitgeput. De gevolgen van die uitputtende reis waren dan ook verschrikkelijk: één pater stierf een dag na aankomst; een tweede vier dagen later en zes weken daarna volgde pater nummer drie. Twee weken later bezweek ook de oud-zouaaf Julius Van Oost. Hij ligt begraven in Tabora, Tanzania.

⁵ Zie: Souter op. cit. 32-39.

Felix D'Hoop (1839 - 1881), was een andere zouaaf-missionaris. In 1879 was hij, samen met Julius Van Oost en Adolf Van Loosveldt, naar Afrika gegaan als missionaris. Hij stierf op Zanzibar eiland, uitgeput door koorts, op 19 maart 1880.

De zouaaf-missionaris **Adolf Van Loosveldt** werd samen met twee Witte Paters, Augier en Deniaud, vermoord in Rumonge, Burundi, begin mei 1881.

Deze onderneming was dus geen groot succes. Niettemin vertrok er een derde groep Witte Paters in 1880 en werd begeleid door achttien zouaaf-missionarissen: 13 Belgen en 5 Nederlanders, t.w.

- Fidelis Staes: * Zwijndrecht, 1840 - † M'dabourou (Tanzania) 1881.
- Jan Visser: * Amsterdam; huiswaarts 1885 (einde contract).
- Adriaan van Meel: * Hoeven, 1845; huiswaarts 1885 (einde contract).
- Henri Hillebrand: * Venlo, 1850; huiswaarts 1883 (einde contract).
Later, in 1887, werd hij (broeder Bernard m. afr. † (Algerije) 1896.
- Godfried de Groot * Oegstgeest, 1843; huiswaarts 1885 (einde contract). Later werd hij broeder-jezuïet op Flores ; † Java 1926.

In 1885, tijdens de Conferentie van Berlijn, werd opgemerkt dat de Europese machten de orde in hun gebieden zelf zouden handhaven en dat zij bijgevolg een gewapende militia onder de directe bevoegdheid van de missies niet zouden appreciëren.

Ter herinnering aan de missionarissen van de 2° groep die in Tabora zijn gestorven en begraven werd daar, op Kazeh Hill, een klein monument opgericht. Ook J. Van Oost. wordt hier herdacht. Op de koperen plaat staat:

IN MEMORIAM

Hier rusten:

R.P. Facy, gestorven 29 nov. 1879

R.P. Ruellan, gestorven 23 nov. 1879

R.P. Soboul. gestorven 9 jan. 1890

Kapt. Van Oost. gestorven 27 jan. 1880

R.P. Ménard, gestorven 13 mei 1882

R.I.P.

Kaiserliches Gouvernement

von

Deutsch-Ostafrika.

Bezirksamt

N. No. _____

Register

No. 171

Freibrief No. 171

1. Name des Freigekauften: *Mali*
2. Geburtsort: *Ukamba*
3. Geschlecht: *Mann*
4. Alter: *ca 35 Jahre*
5. Stand: *Verheiratet*
6. Wohnort: *Mandak. Ushrombo*
7. Beschäftigung: *Arbeiter*
8. Sklave bisher des *Mwiza Nangi*
zu *Igalula (Ushrombo)*
hat heute durch *Freikauf*

seine Freiheit erhalten, worüber ihm auf Grund der Verordnung vom 1. September 1891 der gegenwärtige Freibrief gebührenlos ausgestellt worden ist.

Tabora den *27. Okt* 1906

Das Kaiserliche Bezirksamt.
In Vertretung
Diegel

Een document uit de Duitse koloniale tijd als bewijs van vrijheid voor de daarin genoemde 'slaaf'. Als regel waren die 'slaven' vrijgekocht door missionarissen.

KERSTWENS

Wij, Witte Paters,

- Missionarissen van Afrika -
wensen u een zalig Kerstmis
en een gezegend 2013.

Ook bedanken wij u voor
uw belangstelling in en
uw steun

voor ons missiewerk.

IN MEMORIAM

Pater Jo van OSCH M. Afr.

* Rosmalen, 19 november 1923 - + Maastricht, 13 april 2012

Jo kreeg zijn hele priesteropleiding in onze vormingshuizen in Nederland. Op 9 april 1948 verbond hij zich door de Missionariseed aan onze Sociëteit en werd op 11 juni 1949 priester gewijd.

Hij was een doorzetter, had een gezond oordeel en men kon op hem rekenen. Hij was niet sterk van gezondheid en wat zwaarmoedig.

Na zijn wijding werd hij docent op onze filosofische opleiding in 's-Heerenberg en later op St. Charles in Boxtel. Hij gaf geschiedenis van de filosofie, Engels, missiologie en liturgie. Hij bereidde zijn lessen goed voor, maar deze waren wel wat droog.

In september 1954 werd hij docent filosofie op het groot seminarie Kipalapala (Tanzania) en als pastor van een aan het seminarie verbonden parochie begeleidde hij de studenten in praktische pastoraal. Dit werk deed hij liever dan doceren. Zijn regionale overste typeerde Jo als “een kalme persoonlijkheid die veel werk verzet”.

Na een rustperiode van anderhalf jaar in Nederland ging hij in 1962 terug naar Kipalapala en werd drie jaar later docent op het seminarie van Ntungamo, bij Bukoba in Tanzania. In oktober 1968 kwam hij vanwege zijn gezondheid definitief terug naar Nederland en werd in 1969 rector van

verschillende zorginstellingen in Winterswijk. Ook schreef hij in die tijd voor verschillende tijdschriften voor geestelijk leven, zoals 'Emmaüs' en 'Innerlijk Leven'. Uit al zijn artikelen bleek zijn oprecht begaan zijn met de groei van binnen, de innerlijke ont-wikkeling van de mens.

In 1982 werd hij conrector van het ziekenhuis St. Annadal te Maastricht. Dit intensief en zwaar werk deed hij drie jaar.

Hij voelde zich steeds meer verwant met de Charismatische Beweging en sloot zich aan bij de gemeenschap 'De Kommel' in Maastricht.

We zijn met name mevrouw R. Frijns dankbaar voor haar lange toegewijde zorg voor Jo, die op 13 april 2012 thuis rustig is overleden. Vanuit de kapel van het centrum 'De Kommel' te Maastricht werd hij op 18 april begraven op ons kerkhof te Heythuysen.

Pater Rini van den OORD M. Afr.

* Kaatsheuvel 25 juni 1936 - + Heythuysen 4 mei 2012

Rini genoot zijn opleiding in Nederland, Engeland en België. Op 28 juni 1963 verbond hij zich in Heverlee (B) door de missionariseed aan onze Sociëteit en werd op 4 juli 1964 priester gewijd in zijn geboorteplaats.

Rini was goed van karakter, een harde werker, nam initiatief en was zorgzaam en zeer behulpzaam. Ogen-schijnlijk leek hij een en al gezondheid, doch ook hier gold 'schijn bedriegt'.

Medio december 1964 vertrok hij naar het bisdom Tamale, Ghana, voor pastoraal werk. Rini zelf vond het eerste jaar

zwaar vanwege het leren van een moeilijke inlandse taal en het vele werk. Na twee jaar onderging hij in Nederland met succes een oog- en rugoperatie. Daarom kon hij in december 1966 terug naar de parochie van Salaga. Mei 1972 werd hij overgeplaatst naar Tamale, waar hij weer een nieuwe taal moest leren. Voor een langere onderbreking kwam hij naar Boxtel, waar hij twee jaar secretaris van de provinciaal was. Daarna ging hij weer enthousiast aan het werk in de kathedrale parochie van Tamale. Het werd hem weer teveel. Terug in Nederland ging hij in april 1979 in volledig dienstverband werken als secretaris en archivaris van het Missionair Centrum te Heerlen.

Ondanks zijn zwakke gezondheid meende hij dat pastoraal werk hem beter lag. Van eind 1981 tot juli 1983 was hij pastoor van de H. Hartparochie te Bergen op Zoom. Als pastor wilde dicht bij de mensen staan. Daarna werkte hij anderhalf jaar voor MIVA in Breda. Eind 1984 werd hij plaatsvervangend- en later deeltijdpastoor te Sterksel, tot april 1991. Hij droeg ook daar op een levendige wijze het geloof uit. Waar het hem vooral in zijn priesterwerk om ging was: "Dit is het eeuwig leven, dat zij U kennen, de enig ware God, en Hem die Gij gezonden hebt". Opnieuw speelde zijn gezondheid hem parten en na nog een groot jaar rector van het verzorgingstehuis Antoniushof in Waalwijk te zijn geweest, ging hij 8 augustus 1992 op rust, naar Huize St. Charles te Heythuysen. Daar zette hij zich opnieuw in voor de mensen in Ghana: was er enige tijd contactpersoon voor het C.A.S. Straat- en Zwerfkinderen project van de Broeders van Maastricht in Accra en voor de allerarmsten in Tamale.

Zijn gezondheid bleef achteruit gaan en de laatste jaren waren hem erg moeilijk. Op 4 mei 2012 is Rini nog vrij plots rustig overleden in het St. Jansgasthuis te Weert.

Hij werd begraven op ons kerkhof te Heythuysen.

Pater Cor van den BRAND M. Afr.

*Gemert, 1 april 1932 - + Eindhoven, 21 mei 2012

Om missionaris te worden volgde Cor zijn opleiding in onze vormingshuizen te Sterksel, Boxtel, 's-Heerenberg en Heverlee (B). Hij verbond zich in Heverlee op 7 juli 1956 door de Missionariseed aan onze Sociëteit en werd er op 21 april 1957 priester gewijd.

Hij had een gezond oordeel, was nuchter en realistisch en zag wat gedaan moest worden. Hij was een doorzetter, liet zich door niets uit het veld slaan en was een harde werker. Hij gaf met tact leiding.

In augustus 1957 begon hij op ons klein seminarie Sterksel als leraar en later prefect. Het jaar daarop ging hij op de universiteit van Amsterdam Latijn en Grieks studeren, maar was na een jaar weer nodig in Sterksel.

December 1964 kon hij naar Kongo, het aartsbisdom Bukavu, om er de taal en cultuur te leren. In juli 1965 ging hij naar de parochie Mutesa; een zeer groot gebied met 110.000 inwoners, waarvan er 30.000 katholiek zijn.

In juli 1966 verhuisde hij naar het klein seminarie te Mugeru. De rector was Kongolees. Cor werd er vicerector en leraar.

Na een jaar al moest Cor Kongo voor ruim 7 maanden verlaten vanwege politieke onlusten. In maart 1968 kon hij terug, werd pastoor van Nyantende en vanaf september tevens assistent van de regionale overste. Voor dat werk bezocht hij de medebroeders zo vaak mogelijk, omdat hij dat het voornaamste vond. Vanaf september 1970 deed hij dat vanuit

de bisschopsstad Goma. Het was de tijd dat President Mobutu insisterde op 'authenticiteit'. Cor schreef 15 april 1972: "Aan heel deze crisis zitten ook zeer veel goede kanten. Wij worden zo gedwongen naar Afrikaanse vormen en ideeën te zoeken, om echt een plaatselijke kerk mogelijk te maken".

Die 9 jaren in Kongo hebben Cor blijvend getekend. Bij zijn gouden jubileum in 2007 vertelde hij: "De jaren in Kongo hebben zo'n diepe invloed op mij gehad, dat ik voor de rest van mijn leven als missionaris heb willen leven en werken".

Maart 1973 kwam hij terug naar Nederland. Hij werd na zijn verlof secretaris van de provincie en begin 1975 Provinciaal. Hij was toegankelijk voor de medebroeders. Hij bezocht hen, ging voor bij hun uitvaarten en had dan een goede homilie dicht bij de mensen. Naar de medebroeders in Afrika schreef hij zelf hartelijke brieven en ontving hen warm wanneer zij op verlof kwamen. Hij voerde de tweemaandelijks "Regiobijeenkomsten" in voor alle (oud-)medebroeders rond enkele centrale gemeenschappen om informatie door te geven en met elkaar te overleggen. De zorg voor bejaarden begon een steeds grotere rol te spelen. Naast het verbouwde St.Charles in Boxtel voor een grote gemeenschap en ons eigen kloosterbejaardenoord bracht Cor kleine groepjes van rustende medebroeders onder in reguliere zorgcentra in Heeswijk, Warmond en Etten-Leur, dichterbij de familie voor die dat wensten. Deze eigen gemeenschappen zijn intussen opgeheven.

Voor een duidelijke missionaire uitstraling werd in augustus 1977 de gemeenschap "Karibu" in Nijmegen voorbereid. Het doel was: een missionaire bewustmakende gemeenschap van drie Witte Paters, in een leefgemeenschap met jongeren (veelal universiteitsstudenten), die wilden leven volgens de idealen van het evangelie van Jezus.

In de nieuwe 'Groep 4' was Cor een drijvende kracht. Dit was een denk- en actiegroep van de Oversten van Missionaire Instituten in Nederland.

Op 1 juli 1982 overhandigde hij zijn taken aan zijn opvolger en werd in december door bisschop Bluijssen van Den Bosch benoemd tot Directeur van het Diocesaan Missiecentrum, met de opdracht: "In goed overleg tot een verheldering en goede invulling van het begrip 'missie' te komen ... ten behoeve van de kerkopbouw in ons eigen bisdom (*inspiratie en begeleiding*) alsook voor de missie- en ontwikkelingslanden". Cor had 6 deeltijdmedewerkers voor de 379 parochies, en deed dat werk voor 15 jaren met zijn gekende inzet. In 1997 werd Cor 65 en vroeg hij ontslag als directeur, wat de bisschop hem eervol en in grote dank voor zijn kundigheid en goede samenwerking verleende.

Begin 1998 werd hij benoemd tot contactpersoon en coördinator voor 'Vrede, Gerechtigheid en Heelheid voor de Schepping' van de Witte Paters in Nederland. Hij was verder een inspirerend en zeer betrokken bestuurslid of voorzitter van vele andere plaatselijke en nationale missionaire en humane organisaties, onder meer van het Afrika Platform van de Nederlandse Missieraad, van de Stuurgroep Afrika-Europa Netwerk Nederland, van de Commissie Educatie en Vorming van de Nederlandse Missieraad en van het Centraal Missie Commissariaat.

Bij zijn gouden jubileum 2007 zei hij: "Wat mij het meest aansprak in Jezus van Nazareth was zijn doelstelling dat wij leven mogen hebben, en wel leven in overvloed. Van daaruit heb ik ook geleefd en gewerkt". Augustus 2010 schreef hij: "Kongo is een stuk van mijn leven, eens en voor altijd".

Eind november 2010 werd hij zeer ernstig ziek. Cor schreef: "Mijn doel nu: nog een goede en mooie tijd meemaken, en ik laat aan de Meester van het Leven de duur over". Vanaf 2012 werd hij heel vlug moe. Zijn medebroeders in huis hielpen hen zo veel als mogelijk was. Op 18 mei werd hij opgenomen in het hospice De Regenboog in Eindhoven, waar Cor op 21 mei 2012 is overleden.

Vanuit de parochiekerk van Heythuysen werd hij op 26 mei 2012 er op ons eigen kerkhof bij vele medebroeders te rusten gelegd.

Pater Lambert van LAAHOVEN M. Afr.

*Geldrop, 4 september 1930 - + Geldrop, 1 juni 2012

Bart deed zijn opleiding in Nederland en zijn laatste jaar in Noord-Afrika. Hij verbond zich door zijn Missionariseerd aan onze Sociëteit op 2 mei 1957 in 's-Heerenberg en werd priester gewijd in Carthago op 3 februari 1958.

Hij had een goed verstand, een gezond oordeel en aanleg voor talen. Bart werkte methodisch en nauwgezet.

Eind 1958 mocht hij naar het bisdom Koudougou in Burkina Faso vertrekken. In de parochie van Reo leerde hij eerst de landstaal en de cultuur. Hij volgde er zich meteen echt thuis. Na twee jaar werd hij leraar op het klein seminarie te Koudougou en later ook econoom. Hij schreef in die tijd: "Een

KERKKlok heeft toch altijd nog meer bekoring voor mij dan een SEMINARIEbel”.

Van 1965 tot 1973 werkte Bart in de parochie, eerst Imansgho dan Temnaore. Hij trachtte zijn pastoraat aan te passen aan de veranderingen door het 2^e Vaticaans Concilie. In 1967 liet hij weten zich af te vragen of alle missionarissen zich niet beter kunnen omscholen om als deskundige op een of ander gebied zich ten dienste te stellen van ontwikkelingslanden. De of-of discussie van die tijd: ofwel geestelijk opbouw ofwel ontwikkelingswerk. Bart had het er zwaar mee. Vijf jaar later schreef hij:”Ikzelf ben ten volle Witte Pater en blij dat te zijn, ondanks alle zorgen en, wellicht mag ik zeggen, lijden en onzekerheid, maar zijn die niet verbonden aan het religieus en priester zijn op de dag van vandaag?”

Hij kwam van februari 1971 tot eind 1972 op ziekteverlof. Zijn regionale overste schreef: “ Bart zit goed in zijn vel, zowel in het bisdom als in zijn werk en beleeft zijn roeping als priester, ook al doet hij veel ontwikkelingswerk. Bart zou het liefst leven in een gemeenschap waar men samen nadenkt over het pastorale werk, praat over boeken en artikelen, en deelt over het gebedsleven. Bart blijft een intellectueel, die graag de motivaties verdiept van persoonlijk en pastorale activiteiten”.

In 1973 werd Bart coördinator van de ontwikkelingsprojecten in zijn bisdom, die beantwoorden aan de behoefte van de mensen en bewaakte de beoogde doelstelling en uitvoering daarvan. In die periode richt hij een coöperatie van/voor catechisten op en bouwde het UNITAS Centrum waar vergaderingen en retraites kunnen plaatsvinden en kan worden overnacht. Ook startte hij een werkplaats met bulldozers, vrachtwagens, werktuigen, en een werkploeg om stuwdammen aan te leggen en te onderhouden(méér dan 100 in verschillende bisdommen). In 1984 werd hij Algemeen Econoom van het bisdom en in 1986 adjunct-directeur van het

Nationale Ontwikkelings-bureau van de kerk om projecten te coördineren. Directeur was een leek, een Burkinabé. Bart hield van dit werk en van de vorming en organisatie die dit mee brengt. Hij was erg begaan met arme mensen.

In 1986 werd hij benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau. 1991 en 1992 waren moeilijke jaren voor hem, maar medio 1993 werd Bart Regionale Econoom van alle Witte Paters in Burkina Faso. Dus weer een vertrouwenspost die hij kundig vervulde.

In maart 2002 kwam Bart voorgoed terug naar Nederland. Hij nam zijn intrek in Heythuysen – St.Charles. Hij deed er nog wat administratief werk en was zijn medebroeders van dienst. Dat werd steeds moeilijker vanwege zijn sterk toenemende vergeetachtigheid, terwijl hij zelf steeds meer wilde doen.

Helaas moest voor Bart een meer gespecialiseerde zorg en verpleging buiten St. Charles gezocht worden. Zijn familie vond eind 2006 een plaats voor hem in het woonzorgcentrum Berkenheuvel te Geldrop, zijn geboorteplaats. Geweldig is wat zijn familie voor Bart gedaan heeft. Dat ging verder dan hem 'dagelijks' bezoeken. Bart was hen daar zeer dankbaar voor, alsook voor de jarenlange liefdevolle en deskundige zorg en verpleging in het centrum. Zijn gezondheid werd minder. Hij ontving 12 augustus 2011 het sacrament van de zieken waarna hij was opknapt. Maar op 1 juni 2012 is Bart rustig overleden, wat voor hem een verlossing is.

Na de afscheidsviering in de kapel van Huize St. Charles te Heythuysen hebben velen hem begeleid naar ons kerkhof daar.

Pater Harry MULDER M. Afr.

*Tilburg, 14 september 1923 - + Heythuysen, 16 oktober 2012

Harry was twee jaar op het klein seminarie van Mill Hill, waar al een oudere broer was, en volgde zijn verdere opleiding in onze vormingshuizen. Door de Missionariseed verbond hij zich op 30 mei 1950 te Monteviot (Schotland) aan de Sociëteit en werd er 31 mei 1951 priester gewijd.

Harry was een rustig persoon, had een opgeruimd karakter en was een man van actie. Hij kwam altijd voor zijn mening uit.

In januari 1952 vertrok hij naar het bisdom Kigoma, Tanzania. De nacht van aankomst maakte hij zijn eerste aardbeving mee. Na enige dagen vertrok hij achter op een open 3 ton vrachtwagen van het bisdom naar zijn eerste parochie: Makere; voor hem “de mooiste en interessantste van heel het bisdom”. Hij leerde er de plaatselijke taal Kiha en de cultuur. Daarnaast hielp hij de 3 andere priesters in de pastoraal. Dat jaar hadden zij 180 nieuwe christenen. Het was nog de tijd dat katholieken en protestanten wedijverden om bushschooltjes te vestigen; de voorgangers van Harry hadden de voornaamste plaatsen weten “in te pikken”. Eind 1953 werd hij docent Engels, Latijn en Geografie op het klein seminarie in Ujiji. Ook moest hij tijd vinden om de landstaal Swahili te leren. De gemeenschap beviel hem uitstekend. Maar hij vond dat het leven op een seminarie niets gemeen had met dat op een missiepost. Hij verzuchtte: “Geef mij de bush maar”.

Na kerst 1955 ging Harry met rector Steinkamp M.Afr. en 40 studenten van Ujiji naar Kaengesa, bisdom Sumbawanga, om daar een nieuw klein seminarie op te richten. Zij begonnen in tijdelijke gebouwen. In 1956 kwamen zes Nederlandse Kajotters (KAJ: Katholieke Arbeiders Jongeren) om het seminarie te bouwen. 6 jonge mannen, enthousiast en vol idealen. Het was ook een experiment - en bleek succesvol - om een model te tonen van hoe lekenarbeiders vanuit hun katholieke leven en werken: met overtuiging, opgewektheid en offerbereidheid. Het maakte indruk op de bevolking.

Begin 1957 ging Harry terug in het parochiewerk. Eerst in de stad Kigoma, in 1958 als pastoor in Kakonko en in 1960 in Mabamba, waar hij 13 jaren bleef. Het was de tijd waarin de leken meer werden betrokken in het animeren van hun medechristenen. Er kwamen kleine christelijke gemeenschappen en kerkenraden met een overkoepelende parochieraad. De pastorale rol van catechisten was hierin van groot belang en Harry besteedde dan ook veel aandacht aan hen.

Begin jaren 70 voerde de regering de dorpspolitiek door. De bevolking woonde verspreid. Omdat voorzieningen, zoals scholen, gezondheidszorg, water, niet naar hen gebracht konden worden, werden de mensen verplicht om bij de voorzieningen te gaan wonen. Harry en zijn medebroeders besteedden veel tijd om het nut hiervan aan de bevolking uit te leggen. Naast de gewone dorpen die zo ontstonden, waren er ook zogenaamde Ujamaa-dorpen waarin de bewoners eigen veldjes hadden en gezamenlijke velden waar zij samen op werkten, en de opbrengst deelden, volgens de visie van de 1^e President, Nyerere: samen leven en werken. Samen met 19 jongeren startte Harry het zelf gebouwde Ujamaa-dorp Nyabitaka. Het dorp ontwikkelde zich en bestaat nog steeds. Eind 1973 werd hij pastoor van Kasangezi; hij was er 12 jaren. Toen hij er kwam was het een opkomend dorp vanwege de

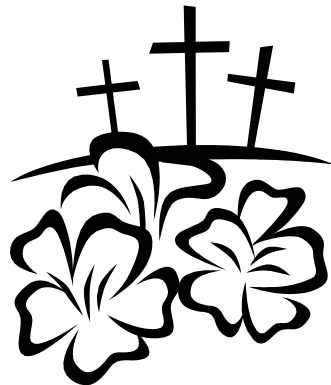
nieuwe dorpspolitiek. Het voormalige parochiecentrum van Marumba lag in de heuvels en was moeilijk bereikbaar. Daarom moest het verplaatst worden naar Kasangezi. Harry ging er lange tijd alleen wonen aan de “grote weg” tussen Kigoma en Kasulu; in een grashut die nog eenvoudiger was dan een traditionele hut. Tijdens zijn dagelijkse pastorale werk hield Harry toezicht op de bouw van de kerk, de pastorie, een klooster voor missiezusters uit Burundi en hun polikliniek met kraamafdeling.

September 1986 verving Harry (63) voor een jaar een priester en was daarna nog 6 jaren assistent-pastor in Makere

Juni 1993 kwam Harry voor goed terug naar Nederland. Hij werd pastor van het Bejaardenoord te Heelsum en ging in mei 2000 op rust in Vaassen. Juli 2002 kwam hij in de gemeenschap van Dongen. In huis en in drie klooster-gemeenschappen van Dongen ging hij regelmatig voor in de Eucharistieviering, met een overwegingen die zeer geapprecieerd werden. Hij nam opgewekt deel aan de corveediensten in huis. Hij genoot van zijn rust, zijn borreltje en stapte dagelijks op zijn elektrische fiets of maakte een wandeling. In april 2011 verhuisde hij naar Heythuysen. Hij wist zich daar goed aan te passen, maar zijn verblijf was er van korte duur. 20 augustus 2012 werd hij ernstig ziek even opgenomen in het ziekenhuis van Roermond.

Harry overleed in Heythuysen op 16 oktober 2012.

Te midden van vele medebroeders werd hij daar te ruste gelegd op ons kerkhof.

Mijn pastoraal werk in Kitwe,

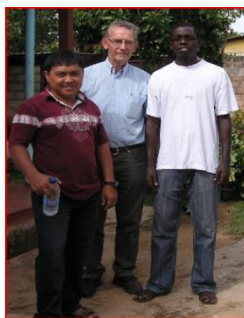
Zambia

Piet van Heijst, M. Afr.

Tijdens mijn verlof in Dongen, begin 2012, werd mij gevraagd door de verantwoordelijke van *De Contactbrief* naar mijn bijdrage aan het pastorale werk in onze parochie.

Kitwe, de stad waar ik woon en werk, is de grootste stad in heel het kopermijngebied in het bisdom Ndola, Zambia (zie kaartje blz. 22) en die stad telt 18 parochies. In twee parochies ervan hebben wij de pastorale zorg: in de Kawama parochie, waar wij wonen, en in de Twatasha parochie. Ons pastorale team bestaat uit twee Missionarissen van Afrika. pater Coro (39 jr.) afkomstig uit de Filippijnen, die de pastoor is, en dus de eindverantwoordelijke. We hebben nog een derde man in ons team, namelijk, Venance Bharotota (31 jr.) uit Tanzania en hij is een stagiair.

**P. Coro, P. van Heijst,
en Stagiair Bharotota.**

Mijn werkprogramma ziet er ongeveer als volgt uit:

Op **zondag** hebben zowel Coro als ik twee eucharistievieringen. We gaan om beurten naar de ene parochie en ook naar de andere. Het zijn twee onafhankelijke parochies en zijn dus niet tot één parochie samengevoegd. De eerste viering in beide kerken wordt vooral gevolgd door jongeren, terwijl de tweede dienst vooral volwassenen aantrekt. Als regel preek ik slechts in één viering en vraag - vanwege mijn zwakke stem - hulp van een van onze lekenleiders. Officieel mag dat niet, maar wat te doen als je je stem niet mee hebt?

Maandag is onze vrije dag, en dikwijls ga ik dan naar de paters franciscanen die niet ver bij ons vandaan wonen. Daar kan ik van wat rust genieten en een ander soort gesprekken voeren.

Iedere **dinsdag** is mijn dag om zieken te bezoeken in beide parochies. De zieken en ouderen die niet meer regelmatig naar de kerk kunnen komen, krijgen dan speciale aandacht. Het zijn vooral katholieke zieken en ouderen die ik

opzoek, maar via hen kom ik ook in contact met andersgezinde christenen, omdat sommigen inwonen bij of verzorgd worden door familieleden die ergens anders kerken. Zij waarderen het dat ik hun familielid kom opzoeken en er is een wederzijds respect. Een aantal van hen zijn aidspatiënten, anderen hebben een beroerte gehad, hebben hoge bloeddruk of suiker, ziektes die hier nu meer voorkomen dan vroeger, misschien vanwege een veranderd voedselpatroon dan

vroeger dat ten nadelen gaat van de gezondheid. De namen van de zieken en ouderen krijg ik als regel via de leiders van de kleine christengemeenschappen.

Op **woensdag** ben ik in het parochiekantoor van de parochie waar ik de voorgaande zondag ben voorgegaan in de eucharistieviering. Er is niet zoveel administratiewerk te doen, zodat het meer gaat om een aanwezigheid dan noodzakelijk administratief werk: we zijn bereikbaar voor degenen die ons willen spreken of iets nodig hebben van het kantoor.

In de namiddag ben ik in het ziekenhuis. Dit pastoraat is mijn eigen keuze, want er is geen katholieke pastor benoemd voor het ziekenhuis. Omdat ik het een belangrijk apostolaat vind, heb ik het op me genomen. Jammer genoeg kom ik meestal alleen toe aan het bezoeken van twee grote ziekenzalen, waar ik niet alleen de katholieken bezoek, maar de katholieken onder de zieken of hun familie spreken mij dikwijls aan en ik moet hen dan soms meer aandacht geven. Aanvankelijk dacht ik twee of drie keer per week de zieken te kunnen bezoeken, maar dan zou het ziekenbezoek in beide parochies eronder gaan lijden. Iedere woensdagmiddag heb ik, na het ziekenbezoek een eucharistie-

viering met de studenten die de verpleegopleiding volgen. Het is alleen een eucharistieviering want andere activiteiten voor de katholieke studenten worden geleid door een Jezuïet die moderator is van de universiteit en ook van het Kitwe college.

Op **donderdag**, in de voormiddag, is er een eucharistieviering waar vooral vrouwen naar toe komen die lid zijn van verschillende katholieke verenigingen. Na afloop blijf ik op het kantoor tot het middaguur. 's Middags lezen we met een klein aantal lekenleiders de lezingen van de komende zondag en

bestuderen dan de Bijbelteksten in voorbereiding van de zondagsviering.

De **vrijdag** - net als de dinsdag –zo is ook de dinsdag een dag voor ziekenbezoek.

De invulling van de **zaterdagochtend** is afhankelijk van verschillende activiteiten, zoals parochievergadering, begeleiding van lekenleiders die de catechese doen etc.

Iedere **zaterdagmiddag** zijn er bijeenkomsten met de kleine basissgemeenschappen, d.i. mensen die in dezelfde buurt wonen en daar ben ik altijd bij aanwezig. We proberen dan te zien hoe het evangelie van toepassing is op ons dagelijkse leven. Daarna wordt er gesproken over allerlei praktische dingen die de gemeenschap aangaan. Wij ondersteunen ook twee projecten die indertijd door onze voorgangers zijn begonnen. De eerste, gelegen in de Twatasha parochie, is een YOUTH FORMATION, d.w.z. een skills trainingcentre speciaal gericht op jongeren, een soort LTS (lagere technische school) waar cursussen worden gegeven in hout- en metaalbewerking, metselwerk; ook naailessen, voeding en koken. Het is echter niet gemakkelijk om die cursussen lopende te houden. Dat zou natuurlijk wel lukken als iedereen het volledige cursusgeld van ongeveer Eur. 200,- zou betalen. Maar veel leerlingen zijn er te arm voor. We moeten daarom proberen regelmatig mensen vinden die bereid zijn leerlingen te sponsoren, maar dat lukt niet altijd. Het tweede project is de Community School, gelegen in de Kawama parochie.

In de woonwijken zijn niet genoeg scholen voor het aantal kinderen dat er woont. Officieel is het basisonderwijs in Zambia kosteloos, maar niettemin moeten de ouders tóch financieel behoorlijk bijspringen zowel voor het schooluniform als voor verschillende schoolprojecten. Daardoor vallen veel weeskinderen bv. buiten de boot en kunnen niet naar school. Op zo'n Community School wordt een bijdrage van 1 euro per maand gevraagd, maar zelfs dat kleine bedrag kunnen sommige (groot)ouders zich niet permitteren. De school is wel geregistreerd bij het Ministerie van Onderwijs, en zodoende worden de erkende leerkrachten door de regering betaald. Maar andere leerkrachten, dus de vrijwilligers en enkele schoolverlaters die nog geen opleiding hebben gevolgd, komen bij ons voor een kleine toelage.

Veel bewoners in de wijken van beide parochies hebben geen vast werk. De nieuwe regering heeft beloofd de jongeren aan werk te helpen en er zijn inderdaad tekenen van hoop, maar er zijn toch nog veel jongeren die zonder werk zitten. Vandaar ook het belang van de bovengenoemde LTS (lagere technische school). Intussen proberen veel mensen het hoofd boven water te houden door zelfwerkzaamheid, d.w.z. met het verkopen van dagelijkse levensbehoeften zoals suiker, kookolie, zeep, tandpasta, opwaardeerkaarten voor mobiele telefoons enz.

Dit is het soort leven dat ik sinds april, mijn laatste verlof, weer heb opgenomen in een omgeving waar ik blij en gelukkig ben. ■

AFRIKA

ZAMBIA

KITWE

Pater PIET VAN HEIJST

Solidariteit

Column

Jan Mol, gedelegeerd overste

m. afr. in Nederland

De laatste tijd voel ik mij regelmatig en op een zeer intense wijze uitgedaagd en geraakt in mijn missionaire inzet en geaardheid. Er zijn allerlei dingen die ter sprake komen in de maatschappij, ook vanuit de politieke hoek, en daarbij voel ik mij vaak aangesproken op mijn missionair denken en handelen. Vier jaar geleden was dat al zo tijdens de verkiezingscampagne in de VS:

<Barack Obama riep het steeds opnieuw:

“Yes, we can change now”>

Die woorden inspireerden mij bij mijn werk als missionaris. Het gaat dan om mijn geloof en inzet voor die nieuwe wereld en die nieuwe aarde, die wij in kerkelijk jargon het Koninkrijk Gods noemen. Ja, wij kunnen samen heel veel en praktisch alles doen om die nieuwe wereld nu al dagelijks gestalte te geven, maar dan moet er wel steeds weer opnieuw veel veranderen, en wij zelf op de eerste plaats.

Dit was ook het geval, en weer Obama in de Verenigde Staten, toen hij als president eindelijk een wet er door kreeg waar een ziekteverzekering voor iedereen verplicht werd gesteld. Hiermee deed hij een beroep op nationale solidariteit, waarmee iedereen medeverantwoordelijk is voor elkaar, opkomt voor elkaar en zo zich verbonden voelt met ieder ander in goede en kwade dagen, en dan vooral opkomt voor de zwakkeren in de maatschappij. Hij werd voor links en voor marxist uitgemaakt, terwijl dit toch puur evangelie is en duidelijk een missionaire houding aangeeft. Zorg hebben voor elkaar en samen lief en leed willen delen, in de geest van zich naar elkaar gezonden weten .

Dat gevoel had ik ook toen bij de vorming van een coalitieregering in Nederland, twee uitersten met elkaar een gesprek aangingen om tot een regeerakkoord te komen en iedereen was heel verwonderd dat een akkoord in een zo korte tijd al werd gesloten. Missie heeft als prioriteit mensen bij elkaar te brengen, juist als mensen zo ver weg staan van elkaar. Het is wezenlijk in de missionaire opdracht mensen bij elkaar te brengen, mensen in gesprek te laten komen, om samen verantwoordelijkheid te nemen en samen op te trekken naar een betere wereld, waar iedereen een plaats

heeft en niemand uit de boot valt. Dit is ware dialoog, van elkaar leren, open staan voor elkaar, uitwisselen en elkaar verrijken.

Zo zie ik steeds meer dat wat essentieel en wezenlijk is voor missie, d. w. z. ontmoeting en dialoog, al zo veel gaande is in de wereld om ons heen, op economisch en zelfs politiek gebied. Ik moet dan steeds weer concluderen dat het Rijk Gods, de nieuwe toekomstige wereld volgens Gods droom steeds weer zichtbaar wordt in onze wereld van vandaag, en toch ook samen aanwezig is met een wereld die lijnrecht in tegenstelling staat met dat Rijk Gods. Goed en Kwaad zijn beiden steeds weer aanwezig naast elkaar en tegenover elkaar, maar dan geloven wij toch en dat is ook onze missionaire inzet, dat die wereld van solidariteit en van betrokkenheid op elkaar het uiteindelijk zal gaan winnen, en dat werkelijke dialoog ons wel degelijk bij elkaar brengt. Het is een kwestie van lange adem, van geduld en doorzettingsvermogen...

Blijven geloven dat het mogelijk is, Ja, samen kunnen we het, met Gods genade. ■

Jan

En bidden we voor onze overledenen

03.08. 2012 ► **Dhr. M. van Lisdonk** in Tilburg, schoonbroer van p. H. Mulders

06.08. 2012 ► **Dhr S. de Jong** te Nes Ameland, broer van pater Th. de Jong.

26.08. 2012 ► **Mw. G. Nabuurs-Goumans** te Marknesse, schoonzus van br. H. (†1979) en van br. M. Nabuurs (†1978)

07.09. 2012 ► **Dhr. J. Nabuurs** te Waldbröl (Dld), broer van br. H. Nabuurs (†1979) en van br. M. Nabuurs (†1978).

10.09 .2012 ► **Mw. T Koning-Roelofsen** te Ursem, schoonzus van br. K. Koning.

13.09. 2012 ► **Mw. M. Schaminée** te Nijmegen, zus van p. A. Schaminée.

13.09. 2012 ► **Mw. M. Derksen-de Beyer** te Bemmelen, schoonzus van p. G. Derksen.

25.09. 2012 ► Dhr. **Herm. Ronde** te Stadskanaal, broer van de oud-medebroeders H. en L. Ronde.

28.09. 2012 ► **Zr. W. van Schie** (Zr. Gonzaga) Mzola te Boxtel

14.10. 2012 ► **Dhr. G. de Bekker** te Heesch, broer van p. N. de Bekker en oom van p. Piet en p. Jozef de Bekker.

16.10. 2012 ► **p. H. Mulders**, m.afr. te Heythuysen

27.10. 2012 ► **Dhr. J. Fourny** in Raalte, oud-medebroeder.

13.11. 2012 ► **Dhr. K. Dewez** te Arnhem, broer van br. F. Dewez

31.10.2012 ► **Dhr. J. de Rooij** te Maastricht, broer van p. Theo † en p. Josef de Rooij †

24.11.2012 ► **Zr. A. Thomasse** te Schijndel, zus van p. J. Thomasse †

06.12.2012 ► **p. Fr. Balemans** m.afr. te Heythuysen

06.12.2012 ► **br. G. van Dorp** (br Berchmans) van St. Louis te Oudenbosch, oud-missionaris van Tanzania

Medebroeders op vakantie :

W. Kerkhof :

Aankomst: 14.11.2012
Geldrop ☎ 040 - 2862427
vertrek 13-01-2013

P. Hoyschuur:

Aankomst 27.09.2012
Roermond ☎ 0475 – 311568
Vertrek ziekteverlof

J. Kuppens:

aankomst 22.09.2012
Weert ☎ 0495 - 535416
vertrek ziekteverlof